

უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის სუბიექტები

ზურაბ გოგშელიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი

უკანონო შემოსავლის სუბიექტების საკითხზე არაა ერთიანი მოსაზრება იურიდიულ ლიტერატურაში. ეს საკითხი არაერთგვაროვნადაა გადაწყვეტილი სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობაში. აქედან გამომდინარე, მის გადაწყვეტას დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. **კერძოდ, ისმის კითხვა:** საქართველოს სსკ 194-ე მუხლის ამსრულებელი არის მხოლოდ მესამე პირი, თუ ასევე ის, ვისაც ჩადენილი აქვს ძირითადი (პრედიკატიული) დანაშაული?

დასმული პრობლემის გადაწყვეტაში დაგვეხმარება არა მხოლოდ სსკ 194-ე მუხლის სისხლისსამართლებრივი ანალიზი, არამედ ამ დანაშაულისაგან სისხლისსამართლებრივი დაცვის ობიექტის სწორად განსაზღვრა და ნორმის სისტემური ადგილი საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში.

აღიარებულია, რომ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციით, შესაძლოა, საფრთხე შეექმნას არა ერთ კონკრეტულ, არამედ რამდენიმე სხვადასხვა სამართლებრივ სიკეთეს. კერძოდ:

ა) საფრთხე ექმნება სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკურ საქმიანობას, რადგანაც ქვეყნის ეკონომიკაში შემოდინდება უკანონოდ მოპოვებული ფული, რითაც ხელი ეშლება ჯანსაღ კონკურენციას. საქმე ისაა, რომ როგორც ეს მართებულია ადრინდელი იურიდიულ ლიტერატურაში,

რაში, ფულის გათეთრება ამახინჯებს კონკურენციას იმ სექტორებში, რომლებიც ბინძურ ფულს მოიზიდავენ. ბიზნესს, რომელსაც შეუძლია მიიღოს ბინძური ინვესტიცია, შეუძლია გამოაძევოს ის ბიზნესი, რომელიც კაპიტალს იღებს ლეგალური, კანონიერი გზებით.¹

აქედან გამომდინარე, სწორადაა დასმული კითხვა: როგორაა შესაძლებელი, კანონმორჩილმა პიციერიის მფლობელმა, რომელსაც ესაჭიროება კონკურენტუნარიანი შემოსავლის გენერირება, კონკურენცია გაუწიოს იმ პიციერიის მფლობელს, რომელსაც შეუძლია დარჩეს ბიზნესში ერთ-ერთ კონკურენტად იმის მიუხედავად, ექნება თუ არა მას კანონიერი შემოსავალი თავისი საქმიანობიდან?²

ამ მსჯელობაში ნაგულისხმევია ის შემთხვევა, როცა სამეწარმეო საქმიანობის ფორმალურად წამოწყებით, პირის მიზანია არა მოგების მიღება, არამედ „ჭუჭყიანი“ ფულის ეკონომიკაში ბრუნვის ფაქტის დაფიქსირებით, უკანონოდ მოპოვებული ფულის წარმოშობის კვალის დაფარვა, ანუ ქონების ლეგალიზაცია.

ფულის გათეთრება სერიოზულ საფრთხეს უქმნის ლეგალურ ეკონომიკას და გავლენას ახდენს ფინანსური ინსტიტუტების მთლიანობაზე. ის ასევე ცვლის ეკონომიკურ ძალას გარკვეულ სექტორებში;³

¹ Jojarth, Money Laundering: Motives, Methods, Impact, and Countermeasures, in: Transnational Organized Crime Analyses of a Global Challenge to Democracy (ed. R. Schönenberg/A. Schönfeld), Bielefeld 2013, 23.

² Jojarth, , in: Transnational Organized Crime Analyses of a Global Challenge to Democracy, იბ. სქ. 2, 23.

³ Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors, OECD 2009, 11, <https://www.oecd.org/ctp/crime/money-laundering->

ბ) საფრთხე ექმნება საკუთრების უფლებას, რადგან სამართალდარღვევის გზით მოპოვებული ქონება „თეთრდება“, რითაც იკარგება მისი წარმოშობის კვალი და შესაბამისად, ნულამდე ეცემა იმის შესაძლებლობა, რომ ჩადენილი წინარე დანაშაულით მოპოვებული ქონება უკან დაუბრუნდეს დაზარალებულს;

გ) საფრთხე ექმნება ფულად-საკრედიტო სისტემას, რადგან ეკონომიკაში უნდა შემოდიდეს „ჭუჭყიანი ფული“, რაც ხელს უწყობს ქვეყნის ოფიციალური ვალუტის კურსის გაუფასურებას. გარდა ამისა, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია ხშირად დაკავშირებულია ისეთ პირუკუ მოვლენასთან, რასაც კაპიტალის გადინებას/გაქცევას უწოდებენ. კაპიტალის გაქცევა (**capital flight**) არის დიდი თანხების გაურკვეველი და სწრაფი გადინება ქვეყნიდან, რაც ხშირად თან ახლავს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის პროცესს. კაპიტალის გაქცევამ შეიძლება შეარყიოს ფინანსური სისტემის სტაბილურობა და შედეგად მოიტანოს გაცილებით სუსტი ვალუტა, რაც თავის მხრივ ზრდის ფასებს ძირითად იმპორტირებულ საქონელზე;⁴ ამ პროცესის შეჩერებისათვის სახელმწიფოს მხრიდან გარკვეული ძალისხმევაა საჭირო. კერძოდ, კაპიტალის გაქცევის ოდენობის შეზღუდვის ერთ-ერთი გზად მიჩნეულია მთავრობის მიერ კაპიტალის კონტროლის დანერგვა, რომლითაც დგინდება და კონტროლდება, თუ რა რაოდენობის ფულის გატანა შეუძლია პირს ქვეყნიდან. თუმცა გაცილებით რთულია უკანონო კაპიტალის გადინების შეჩერება.⁵ უკანონო კაპიტალი კი სწორედამ რომ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის საგანია;

დ) საფრთხე ექმნება სამენარმო ან სხვა ორგანიზაციაში სამსახურის ინტერესს, რადგან უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია ხშირად

დაკავშირებულია კერძო სექტორში პასუხსაგებ პოზიციებზე მყოფ პირთა (მაგალითად, ბანკების ხელმძღვანელთა) მხრიდან უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენებასთან;

ე) საფრთხე ექმნება მართლმსაჯულების ინტერესს, რადგან თუკი უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია „წარმატებით დასრულდა“, ეს ფაქტი შესაბამის ორგანოებს ხელს შეუშლის წინარე დანაშაულის გამოვლენაში. აღიარებულია, რომ კანონი ფულის გათეთრების შესახებ ემყარება ზოგადი და ფართომასშტაბიანი დანაშაულის შედეგად მიღებული შემოსავლის გამოყენების პრევენციასა და გამოვლენას (მაგალითად, როგორიცაა ტერორიზმის დაფინანსების პრევენციასა და გამოვლენას);⁶

ვ) დაბოლოს, გარდა ეკონომიკური დანაკარგებისა, ფულის გათეთრების წარმატებული ოპერაციები ძირს უთხრის დემოკრატიული მთავრობის ლეგიტიმურობას, რადგანაც მოქალაქეები თავიანთი მთავრობისგან ელიან, რომ მათ უნდა უზრუნველყონ უსაფრთხოება და ეკონომიკური ზრდისთვის ხელსაყრელი პირობები.⁷ საზოგადოების მხარდაჭერა დემოკრატიისადმი კიდევ უფრო მცირდება, როდესაც ხელისუფლება ბოროტად იყენებს საკუთარ ძალაუფლებასა და თანამდებობას პირადი მოგების მისაღებად. ფულის წარმატებული გათეთრება ასევე ძირს უთხრის დიქტატორული რეჟიმების წინააღმდეგ საერთაშორისო სანქციებს და ამგვარად, ხელს უშლის პოლიტიკური რეჟიმის ცვლილების შესაძლებლობას.⁸

დანაშაული მატერიალურ და არამატერიალურ ზიანს აყენებს მესამე პირებს, ინდივიდებს და მთლიანად საზოგადოებას. ფულის გათეთრებამ შეიძლება გამოიწვიოს საზოგადოების ნდობის შემცირება გარკვეული პროფესიების მიმართ, როგორიცაა იურისტები, ბუღალტრე-

awareness-handbook-for-tax-examiners-and-tax-auditors.pdf (16.03.2020წ.).

⁴ <https://www.tutor2u.net/economics/reference/what-is-capital-flight%20> (16.03.2020წ.).

⁵ <https://www.tutor2u.net/economics/reference/what-is-capital-flight> (16.03.2020წ.).

⁶ Gambling Commission, The prevention of money laundering and combating the financing of terrorism, Guidance for remote and non-remote casinos, Third edition, July 2016, p. 8.

⁷ FROM THE BOOK „Transnational Organized Crime Analyses of a Global Challenge to Democracy“, 2013, Publisher: Transcript Verlag. Bielefeld, Germany. Editor - Regine Schönenberg, p. 23.

⁸ FROM THE BOOK „Transnational Organized Crime Analyses of a Global Challenge to Democracy“, 2013, Publisher: Transcript Verlag. Bielefeld, Germany. Editor - Regine Schönenberg, p. 24.

ბი, ნოტარიუსები და ეკონომიკური სექტორები, როგორცაა: უძრავი ქონება, ბანკები და სხვა ფინანსური ინსტიტუტები. დანაშაულისგან მიღებული შემოსავლების ინვესტირებამ ასევე შეიძლება დაამახინჯოს კონკურენცია ბიზნესებსა და მენარმეებს შორის. ფულის გათეთრება საშუალებას აძლევს კრიმინალს, დაიწყოს, განაგრძოს და გააფართოოს საქმიანობა ეკონომიკის ლეგიტიმურ სექტორებში. ამან შეიძლება შექმნას წარმოდგენა, რომ „დანაშაული ფასიანია“ (ღირებულია) და ასევე შეიძლება ჰქონდეს მასტიმულირებელი ეფექტი ჩვენს ახალგაზრდებზე, რომლებიც იწყებენ კრიმინალურ კარიერას.⁹

სისხლისსამართლებრივი დაცვის ამ მრავალფეროვან ობიექტთა შორის თუ რომელს მიენიჭება უპირატესობა, ამა თუ იმ ქვეყნის კანონმდებლის საპასუხისმგებლო არჩევანია. იგი არაა დაკავშირებული უბრალო „საკანონმდებლო გემოვნებასთან“. შესაბამის არჩევანზე დიდწილად და დამოკიდებული იმ საკითხის გადანყვება, თუ ვინაა განსახილველი დანაშაულის სუბიექტი - მხოლოდ მესამე პირი, თუ ასევე წინარე (პრედიკატიული) დანაშაულის ამსრულებელი ან თანამონაწილე?¹⁰

აქედან გამომდინარე, საკითხი უნდა გადანყვდეს ისე, რომ იგი თავსებადი იყოს *ne bis in idem* პრინციპთან.¹¹ ანუ ერთი ქმედებისათვის პასუხისმგებლობის ორჯერ დაკისრების აკრძალვის პრინციპთან.

სწორედ ამას ემსახურება ტრანსნაციონალური ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ გაეროს კონვენცია (მე-6 მუხ. მე-2 პუნქტ. „ე“ ქვ.), რომლის მიხედვითაც სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობით, თუ ამას მოითხოვს კონვენციაში მონაწილე სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობის ძირითადი პრინციპები, შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს, რომ ამ მუ-

ხლის პირველ პუნქტში აღნიშნული ქმედებები (ანუ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისკენ მიმართული ქმედებები) არ ეხება პირებს, რომლებმაც ჩაიდინეს ძირითადი სამართალდარღვევა (ანუ პრედიკატიული დანაშაული).

ჩვენმა კანონმდებელმა, ზოგიერთი სხვა ქვეყნის (მაგ., გერმანია, საფრანგეთი, რუსეთი) კანონმდებლისაგან განსხვავებით, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია მოათავსა სამენარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში.

ამდენად, ამ დანაშაულისაგან სისხლისსამართლებრივი დაცვის ობიექტია საქართველოს სამენარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობის კანონით დაცული ინტერესი. აშკარაა, რომ კანონმდებელმა ეკონომიკური საქმიანობის სფეროდან განსაკუთრებით გამოყო სამენარმეო საქმიანობა. ეს არცაა შემთხვევითი, რადგანაც, **ჯერ ერთი**, ქვეყნის ეკონომიკურ საქმიანობაში წარმმართველი სფეროა სამენარმეო საქმიანობა; **მეორე**, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის ფინალურ მიზანს, როგორც წესი, „გათეთრებული“ ქონების სამენარმეო საქმიანობაში ჩართვა წარმოადგენს (ასევე არაა გამორიცხული მისი ჩართვა ეკონომიკის სხვა სფეროში).

ნიშანდობლივია, რომ მსოფლიო ბანკის ერთ-ერთი ფუნდამენტური კვლევის მიხედვით, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის წინააღმდეგ ბრძოლის ერთ-ერთ მიზნად დასახელდა ის, რომ ქვეყნებმა დაიცვან ფინანსური სისტემა კრიმინალური ზემოქმედებისაგან და, ზოგადად, დაიცვან იგი „შეფუთული“ ფულის ეკონომიკაში მოხვედრისაგან. ასევე დაიცვან ფინანსური სისტემა კრიმინალური ზემოქმედებისაგან.¹² თავის მხრივ, ეს ღონისძიებები უზრუნველყოფს ეკონომიკურ განვითარებას და სიღარიბის შემცირებას.¹³

⁹ Money Laundering Awareness Handbook for Tax Examiners and Tax Auditors, OECD 2009, p. 12.

¹⁰ სსკ 194-ე მუხლის სუბიექტის საკითხზე და მის კავშირზე ამ მუხლის სისტემურ ადგილთან, საუბარი იქნება ქვემოთ.

¹¹ სამართლიანობის პრინციპზე იხ. ნაჭყებია, სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, რედ. გ. ნაჭყებია/ნ. თოდუა, თბილისი 2019, 65-67.

¹² Yikona, Slot, Geller, Hansen, el Kadiri, Ill-Gotten Money and the Economy: Experiences from Malawi and Namibia, World Bank Study, Washington, DC, United States, 2011, p. 5

¹³ Yikona, Slot, Geller, Hansen, el Kadiri, Ill-Gotten Money and the Economy: Experiences from Malawi and Namibia, World Bank Study, Washington, DC, United States, 2011, იქვე.

ლიტერატურაში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის შედეგს შემდეგნაირად განიხილავენ: **შედეგები** - ეს ეხება ფულის გათეთრების ან ტერორიზმის დაფინანსების გავლენასა თუ ზიანს, მათ შორის ძირითადი კრიმინალური და ტერორისტული მოქმედების გავლენას ფინანსურ სისტემებსა და ინსტიტუტებზე, ზოგადად ეკონომიკასა და საზოგადოებაზე.¹⁴

როგორც ვხედავთ, ხაზგასმა კეთდება იმ ზიანზე, რაც უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციით ადგება ქვეყნის ფინანსურ სისტემასა და ეკონომიკას.

ორგანიზებული დანაშაულობებიდან მიღებული შემოსავლები (ნარკოტიკები, აზარტული თამაშები, რეკეტი და პროსტიტუცია) უმეტესად წარმოდგენილია ნაღდი ფულის სახით და ასევე უმეტესად წვრილი კუპიურებით, რომელიც, როგორც უნდა შეაპარონ საბანკო სისტემაში, ან ვაჭრობის რეგულარულ დინებაში მანამ, სანამ შესაძლებელი იქნება მისი უსაფრთხოდ დახარჯვა ამ ქვეყანაში.¹⁵

ამდენად, აშკარადაა ხაზგასმა გაკეთებული იმაზე, რომ უკანონო შემოსავალი ჯერ შეპარებულ უნდა იქნეს საბანკო სისტემაში ან ვაჭრობაში, რათა შემდგომი უსაფრთხოდ განხორციელდეს მისი დახარჯვა. შესაბამისად, უკანონო შემოსავლის **დახარჯვა კი არაა** ფულის გათეთრება, **არამედ, პირიქით**, ჯერ უნდა მოხდეს ფულის გათეთრება, რათა შემდგომ „უსაფრთხოდ“ დაიხარჯოს იგი.

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ცნობილია, **FATF** შეიქმნა საბანკო სისტემისა და ფინანსური ინსტიტუტებისთვის ფულის გათეთრების საფრთხის აღიარებიდან გამომდინარე. კერძოდ, **G-7** ქვეყნების ამ მთავრობების მეთაურებმა და ევროკომისიის პრეზიდენტმა მოინვიეს სამუშაო ჯგუფი **G-7** წევრი ქვეყნების, ევროკომისიისა და კიდევ რვა ქვეყნისგან.¹⁶

საბოლოოდ, უნდა ითქვას, რომ საქართველოს კანონმდებლობა არ იზიარებს უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის ისეთ განმარტებას, რომლის თანახმად, უკანონოდ მოპოვებული ფულის ფლობა და ნებისმიერი სახის გამოყენებაც კი, ფულის გათეთრებად არის მიჩნეული, იმის მიუხედავად, ცდილობდა თუ არა პირი მისი წარმომავლობის, წყაროს დამალვას. არალეგალურად მოპოვებული თანხის ბანკის სეიფში ქონა ან სახლში მატრასის ქვეშ დამალვაც, თითქოს ასევე შეიძლება უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციად ჩაითვალოს და მნიშვნელობა არა აქვს, ხდებოდა ამ თანხის გამოყენება პირადი მოხმარებისთვის, თუ სხვა ხარჯვითი მიზნებისთვის.¹⁷

თუ ამ მოსაზრებას გავიზიარებთ, გამოვა, რომ როცა ქურდი სახლში მალავს, ან ხარჯავს ნაქურდალ ფულს, იგი თურმე უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციას ახორციელებს.

ამ დანაშაულისაგან სისხლისსამართლებრივი დაცვის ობიექტი დიდ დახმარებას გვინევს დანაშაულის ამსრულებელთა წრის სადავო საკითხის განსაზღვრაში.

კერძოდ, როგორც აღინიშნა, სადავოა, ჩაითვალოს თუ არა სსკ **194**-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ამსრულებელად წინარე (პრედიკატიული) დანაშაულის ჩამდენი ფიზიკური პირი?

იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაცია არის პრედიკატიული დანაშაულის დაფარვის ფორმა (დანაშაულთან შემხებლობა). ამიტომ ძირითადი დანაშაულის ამსრულებელი არ უნდა ჩაითვალოს ფულის გათეთრების ამსრულებლად.¹⁸ ამ მოსაზრების მიხედვით, ეს მიდგომა ერთი ქმედებისათვის ორჯერ დასჯის გამორიცხვას ემსახურება (მხედველობაშია **ne bis in idem** პრინციპთან შესაბამისობის საკითხი).¹⁹

¹⁴ Gambling Commission, The prevention of money laundering and combating the financing of terrorism, Guidance for remote and non-remote casinos, Third edition, July 2016, p. 17.

¹⁵ Information Technologies for the Control of money laundering, Vary Coates, Project Director, U.S. Government Printing Office, Washington, DC, 1995. P. 4.

¹⁶ Handbook of Anti Money Laundering, Dennis Cox, John Wiley & Sons, Ltd, 2014, s. 21.

¹⁷ იქვე, გვ. 2.

¹⁸ შეად. *მამულაშვილი*, წიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი პირვ. რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 570.

¹⁹ *მამულაშვილი*, დასახ. ნაშრ. გვ. 570-571.

ეს მოსაზრება სავსებით დასაბუთებულ არ-გუმენტებს ემყარება, თუმცა საკითხის საბოლოო გადაწყვეტამდე ყურადღება სხვა ასპერექტებზეც უნდა გავამახვილოთ. კერძოდ, საინტერესოა, რატომ არ მიიჩნევენ უკანონო შემოსავლის სუბიექტად წინარე დანაშაულის ჩამდენს იმ ქვეყნის კანონმდებლები, რომლებმაც ეს მუხლი საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა, ან მართლმსაჯულების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში მოათავსეს? სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ამ დანაშაულის სუბიექტთა წრის განსაზღვრისას რა მნიშვნელობა აქვს განსახილველი ნორმის სისტემურ ადგილს სისხლის სამართლის კოდექსში?

საერთოდ, დანაშაულის სისტემური ადგილი სისხლის სამართლის კოდექსში გზამკვლევაა ამსრულებელთა წრის განსაზღვრისას. ამის მაგალითად გამოდგება უკანონო აბორტის სუბიექტთა წრის საკითხი საქართველოს სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში. კერძოდ, რადგან სსკ 133-ე მუხლი (უკანონო აბორტი) მოთავსებულია არა ადამიანის სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა, არამედ ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საფრთხის შემქმნელ დანაშაულთა თავში, ეს იმას ნიშნავს, რომ უკანონო აბორტის სუბიექტი (როგორც ამსრულებელი, ისე თანამონაწილე) არაა დედა, რომელიც ნებით იკეთებს უკანონო აბორტს. მისი ამსრულებელია სხვა პირი (როგორც წესი, მედიცინის მუშაკი).²⁰

ხოლო იმ ქვეყნებში (მაგ., გერმანია),²¹ სადაც ეს მუხლი მოთავსებულია ადამიანის სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში, ემბრიონის სიცოცხლე გამოდის ძირითადი დაცვის ობიექტად. ამდენად, უკანონო აბორტის ამსრულებლად თუ არა, სულ მცირე თანამონაწილედ მაინც შეიძლება ჩაითვალოს ემბრიონის დედაც, რომელიც თავისი ქმედებით (ნებით იკეთებს უკანონო აბორტს) ხელს უწყობს ძირითადი დაცვის ამ ობიექტის მოსპობას (გერმანიის

სსკ 218-ე მუხლის მე-2 ნაწ. მე-3 ქვე-ის მიხედვით, როცა ორსული ქალი იკეთებს აბორტს, იგი ამ დანაშაულის ერთ-ერთი ამსრულებელია).

მივუბრუნდეთ განსახილველ საკითხს. თუკი ჩვენი კანონმდებელი უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციას მოათავსებდა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში (როგორც ამას ადგილი აქვს ავსტრიის სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში),²² მის ამსრულებლად ვერ მივიჩნევდით წინარე დანაშაულის ჩამდენს. **რატომ?**

როცა ადგილი აქვს საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულის, ვთქვათ დაუფლებითი დანაშაულის (მაგ., მითვისების) ჩადენას, ქმედების კვალიფიკაციისათვის მნიშვნელობა არა აქვს, თუ როგორ გამოიყენებს დანაშაულის სუბიექტი უკანონო გზით მიღებულ ქონებას მომავალში. არც იმას აქვს მნიშვნელობა, გამოიყენებს თუ არა მას საერთოდ. მთავარია, სხვისი ქონების დაუფლების მომენტში დამნაშავეს ამოძრავებდეს მისი მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზანი.²³ ამდენად, დაუფლებული ქონების შემდგომი განკარგვის ფაქტს (თუ იგი არ გამოვლინდა ამ უკანონო ქონების ლეგალიზაციაში) არ შეიძლება მიენიჭოს სამართლებრივი მნიშვნელობა დანაშაულთა ერთობლიობით ქმედების კვალიფიკაციის თვალსაზრისით. ამგვარი ქონების შემდგომი განკარგვა წარმოადგენს მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნის პრაქტიკულ რეალიზაციას, რაც იმთავითვე იგულისხმება საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დაუფლებით დანაშაულებში.

მაგალითად, გეგა ქურდობის გზით დაეუფლა სხვის ძვირფასეულობას (ოქროს ნაკეთობას). იგი ერთ ხანს სახლში ინახავდა ამ ნივთებს. შემდეგ დაიწყო მისი მოხმარება. ბოლოს კი ეს ნივთები გაყიდა.

ქმედებას უნდა მიეცეს მხოლოდ ქურდობის კვალიფიკაცია. დაუშვებელია, გეგას ქმედება დაკვალიფიცირდეს დანაშაულთა ერთობლიო-

²⁰ მამულაშვილი, თოდუა, წიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი პირველი, რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 35.

²¹ გვ. სისხლის სამართლის კოდექსი, პარაგრაფი 218-ე.

²² ავსტრიის სსკ 165-ე პარაგრაფი.

²³ მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნის შესახებ თოდუა, წიგნში: სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ლიბერალიზაციის ტენდენციები საქართველოში, რედ. ნ. თოდუა, თბ. 2016, გვ. 111-122; თოდუა, წიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, წიგნი პირველი, რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 465-469.

ბით - როგორც ქურდობად (177-ე მ.), ისე წინასწარ შეცნობით დანაშაულებრივი გზით მოპოვებული ქონების ფლობად, სარგებლობად და გასაღებად (186-ე მ.).

სწორედ ამიტომაც, წინასწარი შეცნობით დანაშაულებრივი გზით მოპოვებული ქონების ფლობის, სარგებლობის ან გასაღების (სსკ 186-ე მ.) სუბიექტი არ შეიძლება იყოს ის პირი, ვინც დანაშაულებრივი გზით თავად მოიპოვა ეს ქონება, მისი სუბიექტი აუცილებლად სხვა პირია, რომელიც არ ყოფილა წინარე დანაშაულის ამსრულებელი ან თანამონაწილე.²⁴ არადა სსკ 186-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის შემთხვევაშიც პირი სჩადის ისეთ ქმედებებს (ქონების ფლობა, სარგებლობა, შეძენა, გასაღება), რაც ობიექტური მხრივ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისას (სსკ 194-ე მ.) ჩადენილი ქმედებების ანალოგიურია. მიუხედავად ამისა, რადგან 186-ე მუხლი მოთავსებულია საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში, ეს ფაქტი გამორიცხავს იმას, რომ მის სუბიექტად ვალიართ წინარე დანაშაულის ჩამდენი.

იგივე უნდა ითქვას საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული ისეთი დანაშაულის შესახებ, როგორიცაა ქონებრივი დაზიანება მოტყუებით (სსკ 185-ე მ.), რომელიც არ წარმოადგენს დაუფლებით დანაშაულს, მაგრამ არაა გამორიცხული, დამნაშავემ ხელთ იგდოს უკანონო შემოსავალი (რაც მოგების სახით უნდა გადაეცა სხვა პირისთვის).²⁵ მაგალითად, სამკერვალო სალონის მენეჯერმა ოფიციალურად არ გააფორმა შეკვეთა და მომსახურების თანხა ხელზე აიღო, რაც თავად მიისაკუთრა. ამ შემთხვევაშიც არა აქვს მნიშვნელობა, თუ როგორ ან როდის განკარგავს ეს პირი უკანონო გზით მიღებულ შემოსავალს, ანდა განკარგავს თუ არა მას საერთოდ.

ამდენად, გასაგებია, თუ რატომ არ მიიჩნევენ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის სუბიექტად წინარე დანაშაულის ჩამდენს ის ქვეყნები, რომელთა კანონმდებელმა ეს დანაშაული შეიტანა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში.

ანალოგიურად უნდა გადაწყდეს საკითხი იმ შემთხვევაშიც, თუკი ზოგიერთი ქვეყნის კანონმდებლის მსგავსად (მაგალითად, გერმანია)²⁶ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციას შევითქვანთ სასამართლო ხელისუფლების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა იმ თავში (დანაშაულის დაფარვის გვერდით), სადაც სისხლისსამართლებრივი დაცვის სახეობითი ობიექტია²⁷ დანაშაულის დროულად აღკვეთისა და გახსნის კანონიერი ინტერესი.

დავას არ იწვევს ის, რომ სსკ 194-ე მუხლით გათვალისწინებული ეს ქმედებები ფაქტობრივად ხელს უწყობს წინარე დანაშაულის დაფარვას (სსკ 375-ე მ.).²⁸ დანაშაულის დაფარვა (აგრეთვე მისი შეუტყობინებლობა) არის დანაშაულის შემხებლობის ის სახე, სადაც სუბიექტად არ შეიძლება ჩაითვალოს ამ დანაშაულის ამსრულებელი ან თანამონაწილე - მისი სუბიექტი სხვა, მესამე პირია.²⁹

შესაბამისად, თუკი ამ მუხლს ჩვენი კანონმდებელი შეიტანდა დანაშაულის დროულად აღკვეთისა და გახსნის წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა თავში, მაშინ მის სუბიექტად ვერ ჩავთვლიდით წინარე დანაშაულის ამსრულებელსა და თანამონაწილს.

როგორც ვხედავთ, ჩვენმა კანონმდებელმა უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციით შექმნილი სხვადასხვა საფრთხიდან, ყველზე მნიშვნელოვნად მიიჩნია ქვეყნის სამეწარმეო ან სხვა ეკონომიკური საქმიანობისათვის შექნილი საფ-

²⁴ ლეკვეიშვილი, ნიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, ნიგნი პირველი, რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 542-543.

²⁵ ლეკვეიშვილი, თოდუა, ნიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, ნიგნი პირველი, რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 540.

²⁶ გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსის 261-ე პარაგრაფი.

²⁷ სისხლისსამართლებრივი დაცვის ობიექტების შესახებ ნაწყებია, ნიგნში: სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, რედ. გ. ნაჭყებია, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 125-

126; მ. ლეკვეიშვილი, გ. მამულაშვილი, ნიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, ნიგნი პირველი, რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 20; სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, სახელმძღვ. რედ. გ. ნაჭყებია, ი. დვალიძე, თბ. 2017, გვ. 110-114.

²⁸ მამულაშვილი, თოდუა, ნიგნში: სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, ნიგნი მე-2, რედ. გ. მამულაშვილი, ნ. თოდუა, თბ. 2020, გვ. 568-572.

²⁹ დანაშაულის შემხებლობის შესახებ ნაწყებია, ნიგნში: სისხლის სამართალი, ზოგადი ნაწილი, რედ. გ. ნაჭყებია, ნ. თოდუა, თბ. 2019, გვ. 441-443;

როს. სწორედ ამიტომ მოათავსა განსახილველი ნორმა სსკ შესაბამის თავში.

აღსანიშნავია, რომ 2011 წელს ჩატარებული ერთ-ერთი საერთაშორისო კვლევების მიხედვითაც, უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის ეკონომიკური ხასიათის შედეგებს შორის ძირითადი ადგილი უკავია: უსამართლო კონკურენციას; პრივატიზაციისთვის შექმნილ საფრთხეს; ცვლილებებს ფულის გაცვლით კურსზე და საპროცენტო განაკვეთებზე; რისკზე, რაც შეიძლება წარმოიშვას ფინანსური სექტორის მიმართ; ფინანსური სექტორის რეპუტაციას; უკანონო ბიზნესის მიერ კანონიერი ბიზნესის დაბინძურებას; კაპიტალის გაქცევას/გადინებას (იგი გულისხმობს ერთი ქვეყნიდან სხვა ქვეყანაში კაპიტალის გადაზიდვას მისი ექსპროპრიაციის თავიდან აცილების მიზნით); ეკონომიკური სტაბილურობის დამახინჯებას და ა.შ.³⁰

ფულის გათეთრება საზიანოა მთელი ეკონომიკის კეთილდღეობისთვის, რადგან ფინანსური ინსტიტუტებისადმი ნდობა ზოგადად განიხილება, როგორც გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის ძირითადი მოთხოვნა... ამასთან, ფინანსური სექტორისადმი ნდობა არა მხოლოდ საშინაო აუცილებლობაა, არამედ ის აუცილებელია უცხოური კაპიტალის და ინვესტიციების მოსაზიდად.³¹

ძირითადი პრობლემა რომელიც დაკავშირებულია გაუთეთრებელი, უკანონო წარმომადგენლობის ფულის ცირკულაციასთან, ისაა, რომ მიმოქცევაში-ცირკულაციაში არსებობს ისეთი ფული, რომელიც ოფიციალურად არ არის ცნობილი. ამან შეიძლება გამოიწვიოს ეროვნული ანგარიშების დამახინჯება და ცვლილება, შესაბამისად, შეამციროს საგადასახადო შემოსავლები.³²

გამომდინარე აქედან, მნიშვნელობა არა აქვს იმას, შესაბამისი ქმედებით თუ ვინ შეუქმნის საფრთხეს ქვეყნის ეკონომიკას - წინარე დანაშაულის ჩამდენი, თუ სხვა მესამე პირი. საქართვე-

ლოს სისხლის სამართლის კოდექსის ამ თავში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის მოთავსების თავად ფაქტი (სხვა გარემოებებთან ერთად) გვაძლევს იმის საფუძველს, რომ მისი სუბიექტების სიიდან არ გამოვრიცხოთ (პირიქით, მოვიაზროთ) წინარე დანაშაულის ჩამდენი.

ეს რომ ნამდვილად ასეა, ამაზე ასევე მეტყველებს სსკ 194-ე მუხლის ძირითად შემადგენლობაში ისეთი მიზნის არსებობა, როგორიცაა „სხვა პირისთვის პასუხისმგებლობისათვის თავის არიდებაში დახმარების გაწევის მიზანი“.

ისმის კითხვა: ვინაა „სხვა პირი“? იგი არის წინარე დანაშაულის ჩამდენი, რომლის მიერ უკანონოდ მოპოვებული ქონების „გათეთრებით“, მესამე პირი ეხმარება მას პასუხისმგებლობისათვის თავის არიდებაში.

მაგალითი: ბანკის წარმომადგენელი მოელაპარაკა წინარე დანაშაულის (ვთქვათ, თაღლითობის) ჩამდენს, რომ მის ბანკში ჩარიცხულ შესაბამის თანხას დაქსაქსავდა და კრედიტის სახით გასცემდა ცრუმაგიერ პირებზე. შემდეგ კი უკან დაბრუნებულ და გაერთიანებულ თანხას გადარიცხავდა სხვა ქვეყნის ბანკში, რაც უკან დაუბრუნდებოდა წინარე დანაშაულის ჩამდენს. მართლაც, ყველაფერი შეთანხმებისამებრ განხორციელდა.

უკანონოდ მოპოვებული ქონების ბანკში ჩარიცხვით და ბანკის წარმომადგენელთან შემდგომ ქმედებებზე წინასწარი მოლაპარაკებით, წინარე დანაშაულის ჩამდენის მიზანი იყო, დაეფარა ქონების უკანონო წარმოშობა. **რაც შეეხება ბანკის წარმომადგენელს**, მისი მიზანი იყო ამ ქმედებებით დახმარებოდა წინარე დანაშაულის ჩამდენ პირს, თავი აერიდებინა პასუხისმგებლობისათვის.

დანაშაულებრივი გზით მიღებული შემოსავლების 2002 წლის აქტის, POCA-ს (Proceeds of Crime Act 2002) 328-ე მუხლი ითვალისწინებს, რომ ადამიანი ჩადის დანაშაულს, თუ იგი შედის შეთანხმებაში, როდესაც იცის ან ეჭვობს, რომ

³⁰ შეად. Yikona, Slot, Geller, Hansen, el Kadiri, III-Gotten Money and the Economy: Experiences from Malawi and Namibia, World Bank Study, Washington, DC, United States, 2011, p. 11.

³¹ შეად. Yikona, Slot, Geller, Hansen, el Kadiri, III-Gotten Money and the Economy: Experiences from Malawi and

Namibia, World Bank Study, Washington, DC, United States, 2011, p. 12-13.

³² Yikona, Slot, Geller, Hansen, el Kadiri, III-Gotten Money and the Economy: Experiences from Malawi and Namibia, World Bank Study, Washington, DC, United States, 2011, p. 14.

ნებისმიერი გზით ხელს შეუწყობს დანაშაულებრივი ქონების შეძენას, შენახვას, გამოყენებას ან კონტროლს სხვა პირის მიერ ან მისი სახელით. სათამაშო ინდუსტრიაში ამის მაგალითი იქნება კაზინოს ოპერატორის მიერ შეგნებულად იმ ფსონების მიღება, რომლებიც დანაშაულებრივი საქმიანობის შედეგად არის მიღებული.³³

როგორც ვხედავთ, ხაზგასმითაა ნათქვამი, რომ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის სუ-

ბიექტი, წინასწარი შეთანხმების შემთხვევაში, ასევე არის მესამე პირი (მაგ., კაზინოს ოპერატორი), რომელიც ხელს უწყობს სხვა პირის მიერ, ან მისი სახელით დანაშაულებრივი ქონების მიმართ განხორციელებულ ქმედებას (მაგალითად, ქონების გამოყენებას). აქედან კი გამომდინარეებს დასკვნა, რომ უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციის სუბიექტი ორივე მხარეა - თავად წინარე ქმედების ჩამდენი და მესამე პირიც.

³³ Gambling Commission, The prevention of money laundering and combating the financing of terrorism,

Guidance for remote and non-remote casinos, Third edition, July 2016, p. 10.